

SKULPTUROS

Skulptūra „Atgimimas“
(autorius Jonas Šimonėlis)

Gamtoje taip jau surėdyta – mirštam, kad atgimtume. Žiūrėkim, kad Visatoje – gausybė žvaigždžių susitraukia į absoliutų nulį, juodąją skylę ir staiga – sproginas. Vėl erdvę užpildo naujos žvaigždės su savo gyvybę turinčiomis planetomis. Mes, kaip tauta irgi ne taip seniai atgimėme. Buvome susitraukę iki absoliutaus bolševik iško nulio ir staiga mažos Sąjūdžio iniciatyvinės

grupės dėka sprogo ir vėl tapome laisvais Dievo padarais. Tokią nuotaiką autorius norėjo perduoti savo skulptūra. Poliruoto stiklo masė – tai sproginimo židinys, kuris sudrasko įsisenėjusį blogio rūbą.

Skulptūra "Atrask savo laimę" (autorius Kęstutis Musteikis)

Rasti pasagą ant kelio – didelė laimė. Žmonės, radę tokią pasagą, ją laiko namuose, kad didintų turtą. Tik turtingas žmogus galėjo kaustyti savo arklius. Pasaga, kitaip tariant arklio kojos saga, manoma, turėjo magiškų galių. Net „uknoliai“ buvo naudojami burtuose, pvz., norint susigražinti pavogtus daiktus. Skulptūros „Atrask savo laimę“ pasagos forma primena mokomąjį arba mokyklinį magnetą su dviem priešingais poliais – pliusu ir minusu. Moteris ir vyras taip pat yra priešingų polių atstovai. Laimė surasti savo kitą tinkamą polių. Dėl to yra siūloma ieškoti atitikmens, sėdint skirtinguose pasagos sostuose. Iš kitos skulptūros pusės, žaltys – gundytojas, pažinimo simbolis.

Skulptūra "Belaukiant kelionės" (autorius Arvydas Ališanka)

Skulptūros „Belaukiant kelionės“ akmenyje yra suaugusio žmogaus dydžio įspaudas – vieta laukti kelionės kitiems. Skulptūra tampa išbaigta įsėdus į ją. Skulptoriaus senelis, Leliūnų viršaitis, pasitikdavo Lietuvos prezidentą, vykstantį traktu. Dabar skulptūra pasitinka pravažiuojančius ir kviečia prisėsti, palaukti kelionės joje...

Skulptūra "Kelias" (autorius Kazys Venslovas)

Skulptūros idėja - tai lyg sumažintas „traktelis“, turintis priminti kiekvienam, įbedusiam nosį į žemę, pro šalį skubančiam pagrindine Utenos gatve praeiviui, traktą Sankt Peterburgas – Varšuva. Todėl akmenų blokai tiesiog įmontuoti į šaligatvį, papuošti ornamentais, simbolizuojančiais grožį, baldų, pastatų, kariatų puošybos elementais, kurie ne tiesiogiai, o asociatyviai pasakoja šio kelio istoriją. Svarbu, kad skulptūra atsirado ne šalia, o ant kelio, ji dalyvauja naujos kelio istorijos kūrime, ji pati tampa keliu, ji yra dalis šio kelio grindinių, kuriais vyksta judėjimas, atspindintis daugybę spiralių, iškalto granite.

Skulptūra “(Iš)keliaujantis rugių laukas“ (autorius Henrikas Orakauskas)

Traktas „Sankt Peterburgas -Varšuva“ asocijuojasi su arterija, su intensyviu judėjimu. Pasikeitimas informacija, prekybiniai ryšiai neišvengiamai darė įtaką ir mūsų agrarinės kultūros kraštui. Visa tai menininką inspiruoja ieškoti tiksliausiai traktą išreiškiančio įvaizdžio. Ratas, diližanas, vežimas, atvežimas, išvežimas – tai procesas, mūsų kraštą paverčiantis priklausomu, susietu su didesnėmis kaimynėmis – Rusija, Lenkija.

Iškeliaujantis rugių laukas – ne tik poetinė metafora, bet ir fatališkas šių laikų nuosprendis, ir liūdna nuojauta.

Juodo metalo ląštas kalviškai apdirbtas, iškalti kauburėliai, viršūnės nupjautos. Rugių stiebai iš juodo metalo vamzdžių, dviejų storių. Varpos iš metalo. Į kai kurias varpas atvestas diodinis apšvietimas. Galimas garso efektas. Varpose įmontuoti keli varpeliai. Rugių stiebai pritvirtinti prie spyruoklių, pakilus vėjui pradeda linguoti. Tamsoje varpose įmontuoti šviesos diodai linguoja su varpomis. Ratai lieka po metalo plokšte ir dėmesys nukreipiamas į rugių lauką - pastoviai linguojanti, dinamiška, vertikali žaisma.

Skulptūra “Vaivorykštė“ (autorius Vladas Urbonavičius)

Utenos regiono bendruomenės fondas 2003 m. už 60 tūkst. litų įrengė ir miestui padovanojo skverelį, o 2004 m. skyrė 15 tūkst. litų skulptūriniam akcentui. Juo tapo vilniško skulptoriaus Vlado Urbonavičiaus avangardo stiliaus “Vaivorykštė“, suverta iš daugiau nei 100 akmenų, sverianti per 3 tonas, 4 metrų aukštyje prilaikoma 4,5 tonos metalo stipinų.

Rašytojų kalnelis

Pačiame Vyžuonų miestelyje 2000 metais skulptoriaus Henriko Orakausko dėka atsirado Rašytojų kalnelis, įamžinęs dviejų talentingų rašytojų – literatūros kritiko Antano Masionio ir prozininko Broniaus Radzevičiaus, anksti išėjusių į Amžinybę, atmintį. Medinio angelo sparnai apgobia trapų ir amžiną gamtos peizažą.

Akmens skulptūrų ekspozicija po atviru dangumi

Sirutėnų kaime skulptoriai Jonas ir Valentinas Šimonėliai savo sodyboje įkūrė akmens skulptūrų ekspoziciją po atviru dangumi.

MIESTELIAI

Daugailiai

Daugailių kraštas - unikalus Aukštaitijos kampelis, turtingas savo istorine praeitimi, garsus doriais, sąžiningais, Lietuvai nusipelnusiaisiais žmonėmis, atkūrus Lietuvos valstybingumą, pelnytai sulaukė kultūros paveldo tyrinėtojų mokslininkų dėmesio.

Daugailių kraštas Rytų aukštaičių aukštumoje užima Tauragnų kalvyno šiaurinę dalį. Piliakalniai kalvotose apylinkėse yra neatsiejama kultūrinio kraštovaizdžio dalis. Neatsitiktinai Daugailių krašte žinoma net 14 piliakalnių.

Daugailių miestelis įsikūręs 18 km į šiaurės rytus nuo Utenos prie plento į Zarasus. Yra manančių, kad aplink buvę pelkėti miškai, kuriuose augę daug gailių, todėl ir miestelio pavadinimas - Daugailiai.

Istoriniuose šaltiniuose Daugailiai minimi jau 1254 m. Tuos laikus mena miestelio centre stūksantis piliakalnis, ant kurio XIII a. stovėjusi medinė pilaitė. Tai archeologinis paminklas, esantis 300 metrų nuo plento Utena – Zarasai. XVII a. pabaigoje ant piliakalnio buvo pastatyta pirmoji Daugailių bažnyčia, o jos šventoriuje buvusios kapinės. Mirusieji buvo laidojami piliakalnio viršūnėje ir šlaituose.

Kuktiškės

Kuktiškės – miestelis Utenos rajono savivaldybės teritorijoje, šalia kelio 111 Utena–Kaltanėnai–Švenčionys, 12 km į pietryčius nuo Utenos. Seniūnijos ir seniūnaitijos centras. Miestelyje stovi Kuktiškių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia (pastatyta 1890 metais), yra Kuktiškių pagrindinė mokykla, paštas (LT-28021), biblioteka (nuo 1945 metų), ŽŪB "Stripys". Per Kuktiškes į Galuonio ežerą teka Vyžinta, prateka Kuksa. 2 km į pietus nuo Kuktiškių yra Dumblio ežeras, į pietvakarius – Alksno ežeras.

Pro Kuktiškes eina geležinkelis Utena–Švenčionėliai, plentas į Kaltanėnus. 2 km į pietus nuo miestelio yra Labanoro regioninis parkas. Stūkso Kuktiškių akmuo su dubeniu. Prie miestelio yra ir Kuktiškių kaimas.

Į šiaurę nuo miestelio yra I tūkstantmečio pr. m. e. – I tūkstantmečio Kuktiškių piliakalnis ir V – XII amžių Kuktiškių pilkapynas.

Pirmąkart rašytiniuose šaltiniuose Kuktiškės minimos 1387 metais, kai Jogaila Kuktiškių apylinkes, Tauragnus, Labanorą, Molėtus ir kitas vietas padovanojo Vilniaus vyskupui. Vilniaus vyskupui Kuktiškės priklausė iki 1841 metų. Apie 1530 metus įsikūrė Tauragnų valsčiaus Kuktiškių palivarkas. XVI amžiuje jau minimas Kuktiškių dvaras. 1604 metais pastatyta Kuktiškių bažnyčia.

1863 metais Kuktiškių apylinkėse veikė sukilėliai. XIX amžiaus pabaigoje draudžiamąją lietuvių spaudą Kuktiškėse platino L. Misevičius. 1890 metais pastatyta dabartinė Kuktiškių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia.

Po Antrojo pasaulinio karo Kuktiškių valsčiuje veikė Vytauto apygardos Lietuvos partizanai, 1945–1946 metais trumpai – apygardos štabas. 1950–1992 metais kolūkio centrinė gyvenvietė. 1945 metais įsteigta biblioteka, kultūros namai, paštas, medicinos punktas.

2002 metais patvirtintas Kuktiškių herbas.

Kaimas iki XX amžiaus pradžios vadintas Kukutiškėmis, nors liaudies etimologija jį sieja su paukščiu kukučiu, tačiau miestelio pavadinimas tikriausiai yra hidroniminis – nuo Kuksos upės, pratekančios pro miestelį.

Leliūnai

Miestelis 13 km nuo Utenos. Pavadinimas kilęs nuo žodžio „liūnas“, o „le“ pridėjęs atsitikimas, kai tame liūne nuskendus i prancūziškai kalbėjusi dvaro ponai. Leliūnų pradžia sietina su dvaru, kuris minimas XVII a. 1671 m. buvo 39 gyventojai dirbę 1,5 val. žemės. Kaimui priklausė 17 valakų. Iš 1775 m. Leliūnų dvaro prievolių matyti, kad valstiečiai, turėję pusę valako, privalėjo 3 dienas eiti į lažą, tiek vyrai, tiek antrininkai budėti, verpti, kulti, skalbti, sūdyti kopūstus, sodinti ir

laistyti daržus, kirpti avis, pristatyti po 2 kapas grybų, po gorčių uogų ir riešutų, 20 kiaušinių, vieną žąsį, du gaidžius. Matyt, arti būta ir miškų, kurių dabar neliko. Miestelis išaugo 1698 m. pastačius pirmąją ir 1788 m. – antrąją Šv. Juozapo bažnyčią. 1905 m. buvo pastatyta ir dabar esanti gotikinio stiliaus raudonų plytų bažnyčia. Vaikus mokė daraktoriai: F. Poška, K. Pajada, Pr. Miliūnas ir kt. Miestiečiai 1905 m. rengė mitingus prieš caro valdžią. 1908 m. įsteigiama valsčiaus mokykla. 1919 – 1940 m. Leliūnai – valsčius, vėliau - apylinkė. Nepriklausomybės metais (1919 – 1940) veikė šaulių, jaunlietuvių ir kt. visuomeninės organizacijos. Vyko vaidinimai. Leliūnų vargonininkas mokė kompozitorių Juozą Karosą. Iš šio krašto kilo dievadirbys A. Deveikis, mokykloje mokėsi poetas A. Baltakis ir kt. 1995 m. įkurta Leliūnų seniūnija.

Saldutiškis

Saldutiškis – miestelis [Utenos rajone](#), įsikūręs į pietryčius 21 km nuo Utenos, prie Vilniaus - Utenos geležinkelio. Tai vėlyva XIX a. pabaigos tipiška kaimiška gyvenvietė, išaugusi miškingoje, ežeringoje ir pelkėtoje vietovėje. Kalbininkų nuomone, pirmasis miestelio vardas buvo Salgudiškis. Kas reiškė gudų apgyvendintą vietovę, salą. Paskui ši vietovė turėjo ir Sundutiškio, Silgutiškio vardus. O dabartinis pavadinimas atsiradęs iškreipus šiuos vietovardžius.

Kūrimosi pradžia siejama su senu dvaru, kuris valdė Antalamiestės, Krivasalio, Plaušiškės, Trinkūnų ir kitus kaimelius. Jo centras buvo tarp Aiseto ir Lamėsto ežerų. Saldutiškio dvaras minimas XVIII a. pabaigoje. Gyvenvietė pradėjo kurtis 1899 m. nutiesus Panevėžio - Švenčionių geležinkelį, kurio tiesimui vadovavo generolas Boleslovas Jaloveckis, dvaro įkūrėjo anūkas. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą dvaras priklausė karo inžinieriui Boleslovui Jaloveckiui, kuris pastatė dvaro rūmus su ūkio pastatais, užveisė didelį parką, sodą ir gėlynus, o keletą miško kvartalų užsodino maumedžiais. Jo sūnus Mečislovas 1907 m. įsteigė Saldutiškio ūkio draugijėlę, kurios veikloje dalyvavo ir aplinkinių vietovių ūkininkai. Garsus Saldutiškio parkas turi vietinės reikšmės gamtos paminklo statusą. Didelė parko vertybė - reti egzotiški medžiai: vakarinė tuja ir jos koloniška forma, balzaminis ir sibirinis kėniai, pilkasis riešutmedis, totorinis klevas ir kiti. Saldutiškio parkui būdinga ir maumedžių gausa. Tai, anot miestelio žmonių, mėgstamiausias B. Jaloveckio medis. Pačiame miestelio centre yra [Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčia](#), kuri pastatyta 1928 m. Pirmuoju klebonu buvo kunigas St. Švėgžda, užsiėmęs ir bažnyčios statyba. Šiam tikslui buvo pritaikytas akmeninis dvaro svirnas, ant kurio pamatų buvo pristatyta medinė bažnyčios dalis su dviem masyviais pagrindinio fasado bokštais. Bažnyčia yra vienanavė, joje įrengti trys altoriai.

Sudeikiai

Sudeikiai – Utenos rajono miestelis, įsikūręs pietiniaje Alaušo ežero krante 10 km į šiaurės rytus nuo Utenos. Vietovės vardo kilmė nėra visiškai aiški. Sprendžiant iš to, kad Lietuvoje yra ir daugiau panašios šaknies vietovardžių, manoma, jog tai persikėlusių sudūvių - jotvingių įkurta gyvenvietė. Kadangi žemės apie Sudeikius buvo prastos, valstiečiai vertėsi sunkiai - dėl

to "maslionkiniais" vadinti. Daugelį nuo bado gelbėjo ežere pagaunama žuvis. Todėl spėjama, kad miestelio pavadinimui įtakos galėjo turėti ir gražuolis Alaušo ežeras, buvęs ypač turtingas seliava - bene skaniausia Lietuvos gėlių vandenių žuvimi. Sudeikėnai tinklais seliavą gaudė ir čia pat ant kranto sūdė - tad nuo sūdytos žuvies galėjo ir kilti pavadinimas Sudeikiai. Miestelio pradžia sietina su Bikuškio ir Deksnio dvarais. Pasakojama, kad, kai Kazielos dabartinėje miestelio vietoje pastatė karčemą, ėmė plėstis Sudeikių kaimas.

Sudeikių Švč. Mergelės Marijos parapijos bažnyčia saugo gražų miestelį iš aukštybių. Manoma, kad bažnyčia pastatyta 1781-1806 metų laikotarpiu. Ji stovi ant stambių akmeninių pamatų, klasikinio stiliaus skliautai. 1955 m. uždėtas barokinis frontonas su keturiomis poromis pusapvalių kolonų. Ant kraigo - ažūrinis geležinis kryžius. Šventorius aptvertas akmenų siena. Yra 1939 m. statyta medinė varpinė. Čia garsūs Elžbietos atlidai.

Šalia Sudeikių yra Maneičių piliakalnis. Viena legenda pasakoja, jog Maneičių kaime, kur ant ežero kranto tebestūkso didingas piliakalnis, stovėjusi pilis, kurią valdė kunigaikštis Alaušas. Jis labai mėgęs didelį skaidrų ežerą, todėl mirdamas prašė jo palaikų pelenus išberti į šio ežero vandenį. Žmonės taip ir padarė, o patį ežerą kunigaikščio garbei pavadino Alaušu. Manoma, kad ant šito kalno vaidilutės kūrendavo šventąją ugnį.

Tauragnai

Tauragnai – miestelis 17 km į rytus nuo Utenos, Aukštaitijos nacionaliniame parke, tarp dviejų nuostabių Tauragno (giliausias Lietuvoje - 60,5 m) ir Labės ežerų. Legendos byloja, kad Tauragnus įkūręs kunigaikštis Rigimantas. Pirmą kartą Tauragnai paminėti Hermano Vartbergės kronikoje 1261 m., kuomet Mindaugas kartu su kitais Sėlos valsčiais Vokiečių ordinui padovanojo Tauragnus. Tačiau Tauragnai patikimai minimi nuo 1387 m. vasario 17 d. rašte,

kuriame sakoma, jog Lenkijos ir Lietuvos karalius Jogaila pilį su prie jos prieinančia sritimi amžinai padovanoja Vilniaus vyskupui. Tais pačiais metais pastatyta medinė bažnyčia, ne vieną kartą atnaujinta bei remontuota, išstovėjo iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos. Tauragniškiei dalyvavo 1863 m. sukilime, priešinosi nutautinimo užmačioms. Ekonomiškai Tauragnų kraštas pakilo po nepriklausomos Lietuvos įvykdytos žemės reformos. Tauragnų valsčius, kaip ir visa Lietuva, priešinosi sovietiniams okupantams: vien partizanų gretose savo galvas paguldė 120 tauragniškių.

Ant pietinio Tauragnų ežero kranto stūkso Taurapilio piliakalnis. Prie jo šliejasi to paties vardo kaimelis. Iš trijų pusių piliakalnį saugo vandenys, o iš ketvirtosios – specialūs gynybiniai įrengimai. Seni žmonės pasakoja, kad kitados kalno viršūnėje augęs storas ąžuolas, jo drevėje gyvenęs vaidila, vaidilutės kūrenusios ugnį. Įvedus krikščionybę ant kalno buvusi pastatyta bažnyčia, tačiau po kiek laiko prasmegusi ir dabar esanti kalno viduje. Legenda byloja, kad kartą vienas drąsuolis atidžiau pažvelgęs į tą duobę ir pamatęs kalno gelmėse apleistą bažnyčią su išgriuvusiais altoriais, o viduje groję apdulkėję vargonai. Ir dabar Šv. Jono naktį, lygiai 12 valandą, piliakalnis atsidengiąs, deja, tik vieną sekundę. Kas turi geras akis, gali pamatyti bažnyčią ir grojančius vargonus.

Istorinio herbo Tauragnai niekada neturėjo. Herbe pavaizduota ant piliakalnio stovintis tauras. Miestelio vardas, piliakalnis ir giliausias Lietuvos ežeras, prie kurio įsikūręs miestelis, yra susiję su tauru. Tauras- vienas labiausiai garbintų senosios Lietuvos girių gyventojų. Šiuos taurius laukinius žvėris paprastai galėjo medžioti tik kunigaikščiai. Tauras mūsų krašte yra tapęs jėgos, garbės ir taurumo simboliu. Piliakalnis simbolių kalboje - gynybos ir saugumo įvaizdis. Tauragnų herbo etaloną parengė dailininkė Vida Navikienė, kurį Heraldikos komisija aprobavo 2001 m. gegužės 3 d. (Komisijos posėdžio protokolas Nr. 246).

Minčios kaimo yra išlikęs vandens malūnas, statytas daugiau nei prieš 200 metų. Minčios dvare specialiais rankiniais pjūklais būdavo pjaunamos lentos. Čia veikė vario kalykla, kurioje kūjus kilnojo Minčios upelio vanduo. Malūne vienai kitai dienai ar ilgesniam laikui galima gauti nakvynę. Prie malūno pastatytas paminklas, menantis 1863 metų sukilimą. Malūnas yra paskelbtas kaip XIX a. technikos paminklas ir yra saugomas valstybės.

Tauragnai yra priglaudę Moko akmenį, kuris yra nupjauto kūgio formos. Jame iškalti vos žiūrimi metai - 1860. Šis milžinas - 6 m ilgio ir 4 m aukščio yra labai giliai įsmigęs į žemę. Šalia šio akmens guli kitas, mažesnis – Mokiukas. Padavimas teigia, kad kadaise čia gyvenęs žmogus Mokas, turėjęs žmoną ir sūnų. Darbšti Moko šeima dirbusi už visą giminę. Mokas, nusivylęs

žmonių tingumu, pats nustojęs dirbti. Tada žmonės jį ėmė rūgoti. Jis sumanęs persikelti anapus Tauragno ežero, liepęs plaukti ir neatsigręžti. Žmona atsigręžusi ir nuskendo, o jis su sūnumi perplaukęs ežerą. Abu gailėjęsi nuskendusios žmonos ir motinos, verkę ir iš sielvarto pavirtę akmenimis. Kitur pasakojama, kad tie žmonės bėgę nuo krikščionybės, nes buvo pagonys. 1968 m. akmenys buvo paskelbti geologiniais gamtos paminklais.

Kurie atvyksta pasižvalgyti į nuostabias Tauragnų apylinkes, nustemba, pamatę Strazdų, Šuminų, Vaišnoriškių ar Varniškių etnografinius kaimus, kurie kiekvienas turi savitumo, o miškai ir vanduo yra tie magnetai, kurie traukia į šias apylinkes. Čia laukia Šuminų pušis, kurios skersmuo – 0,9 m, aukštis – 17 m. Tai labai sena pušis, kuri 1999 11 03 aplinkos ministro paskelbta saugomu objektu. Didingai žvelgia Varniškių ąžuolas, kurio skersmuo – 1,8 m, aukštis – 28 m. Tai senųjų ąžuolynų palikuonis, 1960 m. paskelbtas gamtos paminklu, 1999 11 03 aplinkos ministro paskelbtas saugomu objektu. Plačiomis šakomis apglėbusi Varniškių liepa, kurios skersmuo – 1,2 m, aukštis – 28 m. Liepos globėjo Vaclovo Kriugiško tėvai ir seneliai prie liepos statydavo 10 kelminių avilių, kad bitės, liepai žydint, prineštų medaus. Aviliai statomi ir dabar. 1960 m. liepa paskelbta gamtos paminklu, 1999 11 03 aplinkos ministro paskelbta saugomu objektu.

Pasaulyje yra nemažai didelių ar gilių ežerų, Lietuvoje didžiausias - Drūkšiai, o giliausias - Tauragnas. Ant stačiomis atslajomis, siaurais atabradais, šaltoku vandenių, žuvingą, išvaizdų ežerą - Tauragną- žino daugelis. Pabuvoję prie jo, nesumaišysi su kitais, įspūdis pasiliks visam gyvenimui, nes girdėti praeities varpai, spalvingi saulėlydžiai, matytos alksnių kupetos, žvelgiančios į smaragdinį vandenį, ir toliau, tarpumiškiuose pasiklydę, rimty paskendę Stučiai, Šeimatis, Varniškių, Sėlės kaimai suteikia žmogišką palaimą.

Užpaliai

Užpaliai – miestelis 15 km nuo Utenos rajono šiaurėje, abipus Šventosios upės. Užpalių kraštas - labai seniai žmonių gyvenamos vietovės. Spėjama, kad jos buvo apgyvendintos IV-VI amžiais. Tai liudija čia aptikti pilkapiai, senos kapinės. Kairiajame Šventosios krante, pora kilometrų nuo Užpalių, dunkso Šeimyniškių piliakalnis. Tai vienas gražiausių ir didžiausių Lietuvos piliakalnių. Iš kartos į kartą eina pasakojimai,

jog ant piliakalnio kadaise stovėję labai gražūs rūmai, kuriuose gyvenęs galingas valdovas, kur buvę pilna ir karių ir tarnų... Kartą valdovo žvalgai pranešę, jog artėja labai didelė priešų kariuomenė. Išsigandęs valdovas liepęs savo baudžiauninkams užpilti žemėmis, tikėdamasis, jog priešai praeis pro šalį. Bet rūmuose trūkę oro, ir visi čia buvusieji užtroškę. Spėjama, kad iš pradžių Užpaliai ir galėjo būti prie Šeimyniškių piliakalnio. Čia stovėjo Užpalių pilis, buvusi lietuvių žemių šiaurės vakariniame pakraštyje. Šio miestelio vardas minimas XIII amžiaus rašytiniuose šaltiniuose - pirmąkart 1261 metais. Tiesa, pasak T.Narbuto, čia 1233 metais lietuvių kunigaikštis Rimgaudas atrėmęs Livonijos ateivių antplūdį. Pilies kalavijuočiai neužėmė, tačiau ji buvo sugriauta 1433 m. lietuvių valdovų karų metu. Po to gyvenvietė pamažu persikėlė į dabartinę vietą. Esantis geroje geografinėje padėtyje, nors ir dažnai puldinėjamas, Užpalių miestelis greitai augo. Vytautas jam suteikė savivaldybės teises. Mindaugo laikais Užpalių ir Utenos kunigaikščių buvęs Daumantas, vėliau tapęs Pskovo kunigaikščiu, persikrikštijęs ir paskelbtas stačiatikių cerkvės šventuoju.

Nuo seno nemažai ginčų buvo aiškinant Užpalių vardo kilmę. Vieni tvirtina, kad Užpaliai buvo apsupti didelių pelkių (palių) todėl sakydavo: „Už palių“ Tenai, už palių. Kiti, kad prie upės gyveno žmonės ir juos dažnai užpuldavo. Nuo žodžio „užpuolis“, „užpuolimas“ ir vietovė gavusi Užpalių vardą. Šventoji - ne tik Užpalių puošmena, bet ir viena gražiausių bei švariausių Lietuvos upių. Prieš keletą dešimtmečių Šventąja dažnai praplaukdavo sielininkai, plukdydami medžius iš miškingo jos aukštupio. Sieliai išraudavo žoles, todėl upė buvo švari, smėlėtu dugnu, kurį dar neseniai raižydavo ne tik ūsoriai, vėgėlės, bet ir moliuskai. Pirmąkart Užpalių miestui herbas suteiktas 1792 m. vasario 25 d. Tačiau 1998 m. gruodžio 7 d. Lietuvos heraldikos komisija prie Respublikos Prezidento oficialiai atkūrė Užpalių herbą. Jo mėlyname lauke sidabrinis prekybai paruoštų linų ryšelis. Juk iš tiesų linininkystė ir prekyba linais čia buvo vienas svarbiausių verslų. Skydas iš šonų papuoštas žaliomis palmėmis (dešinėje) ir lauro (kairėje) šakelėmis, apačioje surištomis raudonu kaspiniu. Lauro vaisiai raudoni. Virš skydo ant raudonos vėliavos sidabrinėmis raidėmis parašytas devizas: MIESTUS AUGINA PREKYBA. Užpalių miestelio herbo etaloną parengė dailininkas Albertas Gurskas. Užpalių miestelio gyventojai didžiuojasi turėdami didingą Šv. Trejybės paraprijos mūrinę gotikinio stiliaus bažnyčią, kuri pastatyta 1892 metais. O šventoriuje rymo sena mūrinė varpinė, statyta 1847 m. Darnus akmens, mūro ir klasicizmo formų architektūros paminklas, statytas parapijiečių lėšomis. Kas atvyksta pasigrožėti Užpalių krašto gamta, būtinai aplanko Šv. Krokulės šaltinį, kuris garsėja savo magišku vandeniu. Senoliai pasakoja, kad vieną vasaros rytą piemenėliai šioje vietoje pamatė stovintį Kristų, apsuptą spinduliais. Nusigandę vaikai suklaupė ant kelių ir ėmė melstis. Kristus

palaimino juos ir išnyko. Nuo to laiko čia iš visos Lietuvos atvažiuoja žmonės tikėdami, kad Krokulės vanduo stebuklingas. Nuo seno čia traukdavo maldininkų būriai į Švč. Trejybės atlaidus, švenčiamus pirmąjį sekmadienį po Sekminių. Netoli Šeimyniškių piliakalnio, Užpalių krašto svečius, pasitinka atodanga su konglomerato uola. Tai gana aukštas molio ir žvyro luitas, esantis prie Šeimyniškių žvyro karjero. 1999 11 03 aplinkos ministro paskelbtas saugomu objektu. Pačiame miestelio centre pasitinka Šv. Florijono paminklas. Neatsitiktinai užpalėnai pasirinko šventąjį Florijoną savo globėju. Mat miestelį daug kartų niokojo gaisrai, po kurių likdavo tik degėsiai. Po 1912 m. gaisro miestelyje pastatytas šv. Florijono paminklas. Šv. Florijono diena Lietuvoje buvo minima dar iki Antrojo pasaulinio karo, o atkūrus nepriklausomybę ji vėl tapo ugniagesių ir gelbėtojų profesine švente. Kiekvieną pavasarį čia vyksta ne tik šv. Florijono vardo paminėjimas, bet ir turininga ugniagesių šventė. Net gražiausiais žodžiais neapsakomas Užpalių gamtos grožis. Žalios, vešlios, akį viliojančios, vasaros žiedų kilimu nusagstytos paupio pievos, ligi aušros neužkimstančių lakštingalų giesmės Ringio, Bradesos, Užpalos ar Šventosios pakrančių žilvičiuose. O gal šiam kraštui nepakartojamo žavesio teikia iš piliakalnių prabylanti protėvių dvasia, nuostabūs padavimai, legendos ?! Gal todėl kiekvieną vasarą pro Užpalius praplaukia turistų baidarės, gal todėl čia atostogų, o ne pajūrin traukia daugelis šiame krašte gimusių žymių žmonių...

Vyžuonos

Vyžuonų miestelis įsikūręs 12 km nuo Utenos, prie Vyžuonos upės, įtekančios į Šventąją. Tai mažas, gražus, originalus žilos senovės Lietuvos kampelis. Vyžuonas visame krašte išgarsino Biržų ir Dubingių kunigaikščiai Radvilos. Pavadinimas įvairiai aiškina mas. Vietos gyventojai Vyžuonų vardą kildina iš pagonių dievo Vyžo, turėjusio žalčio pavidalą, ir pats žaltys vadintas vyžu. Galimas daiktas, kad prie šios legendos

paplitimo prisidėjo Vyžuonų bažnyčios sienoje įmūryta akmeninė skulptūra, primenanti žalčio galvą. Pasak vieno, kadaise ta galva saugota bažnyčios rūsyje ir tik apie 1891-1892 m., perstatant ir išplečiant bažnyčią, įmūryta į jos sieną, pasak kitų, ji minėto perstatymo metu buvo atgabenta iš netoliese esančio Kartuvių kalno. Pagonybės laikais ant jo degusi amžinoji ugnis, o šalia aukuro, ant postamento, buvusi padėta saulei ir žalčiui pagerbti akmeninė dievo Vyžo galva. Padavimai mena apie vyžuoniškių kovas su priešais, leidžiant strėles ir ridenant rąstus. Nuo XIX a. literatūroje vyrauja nuomonė, kad pirmoji Vyžuonų bažnyčia Kristino Astiko iniciatyva buvo pastatyta 1406 m. Lenkų istorikas Ježis Ochmanskis, tyrinėjęs Vilniaus vyskupijos bažnyčių atsiradimą, pirmą kartą Vyžuonų bažnyčią surado paminėtą 1553 m. XVI–XVII a. kelis dešimtmečius vyko kovos tarp katalikų ir kalvinistų dėl Vyžuonų bažnyčios. Tai Šv. Jurgio parapijos bažnyčia. Klebono Pranciškaus Drukteinio rūpesčiu 1891–1892 m. bažnyčia perstatyta ir padidinta, primūrytas bokštas. 1898 m. bažnyčią konsekrovo žemaičių vyskupas Gasparas Felicijonas Cirtautas. Bažnyčia gotikinė, lotyniško kryžiaus plano. Jau 2006 m. bažnyčia atšventė 600 metų jubiliejų. Liepos mėnesį švenčiami labai reti Lietuvoje Šv. Marijos Magdalietės atlidai. Vyžuonų herbas yra vienas iš Vyžuonų heraldinių atributų. Herbo sidabriname lauke pavaizduotas žalias žaltys, vyžuoniškių vadinamas Vyžu su auksine ausele ir juodu liežuviu. Sidabrinė spalva reiškia tyrumą, vandenį, simbolizuoja pro miestelį tekančią Vyžuonos upę. Žalias žaltys – geroji namų dvasia, šeimos globėjas. Dėl gebėjimo išsinerti iš senosios odos (naujai atgimti) žaltys laikoma amžinybės, nemirtingumo, atsinaujinimo simboliu. Herbas patvirtintas 2005 m. gruodžio 29 d. Prezidento dekretu Nr. 485. Vyžuonų herbo etaloną sukūrė Arvydas Každailis. Šalia Vyžuonų miestelio yra paminklas Vytautui Didžiajam ant Kartuvių kalno. Artėjant 500-sioms Vytauto mirties metinėms, gandydami galvijus trys Vyžuonų vaikai sumanė pagerbti didįjį kunigaikštį. Iki jubiliejaus paminklo pastatyti nespėjo, pastatė trečiais metais. Atkaklūs ir sumanūs berniukai visiems buvo pavyzdys. 1931 metais paminklo statymo darbai buvo baigti, Lietuvos visuomenė vis dėlto įvertino jų veiklą. Įvyko iškilmingos paminklo atidengimo iškilmės, kuriose dalyvavo ir iš Kauno atvykę nepriklausomos Lietuvos valdžios atstovai. Po Antrojo pasaulinio karo siautėjančios bolševikinės valdžios įsakymu paminklas buvo nugriautas, bet, stiprėjant Lietuvoje tautiniam Atgimimo Sąjūdžiui, 1989 metais vėl buvo atstatytas. Prieš keletą metų Vyžuonose atsirado Rašytojų kalnelis, įamžinęs dviejų talentingų rašytojų – poeto Antano Masionio ir prozininko B.Radzevičiaus, anksti išėjusių į Amžinybę, atmintį. Prie pušyno prigludęs kalnelis, upės lankstas, melsvas tvenkinėlio lopas su dangaus klajoklių debesų nuotraukomis tarsi įgavo naują alsavimą. Skulptoriaus Henriko Orakausko sukurtos rašytojų skulptūros ir medinio angelo sparnai apgobia

trapų ir amžiną gamtos peizažą. Vyžuonų botaninis draustinis vilioja mylinčius natūralią gamtą ir jos turtus. Jis įsteigtas 2001m. rugsėjo 27 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu. Šio draustinio plotas – 5,6 ha. Daugiau kaip 90 % Vyžuonų botaninio draustinio teritorijos užima pelkės (vyrauja tarpinio tipo bei aukštapelkės, nedaug žemapelkių ir užpelkėję miškai). Likusią, nedidelę teritorijos dalį užima miškai, tarp kurių vyrauja užmirkę juodalksnynai bei pušynai. Draustinyje yra dviejų europinės svarbos buveinių fragmentų: šaltiniuose pelkės su retosiomis pelkinėmis uolaskėlėmis bei tarpinės pelkės. Būtina pabrėžti Vyžuonų botaninio draustinio bei jo aplinkos aukštą biotopų natūralumą. Išlikusios pelkės yra visiškai pirmapradės, nepaveiktos jokios ūkinės veiklos, tikras perliukas ganėtinai urbanizuotame Vyžuonų – Užpalių krašto peizaže. Vyžuonų botaniniame draustinyje buvo aptikta net 13 į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų augalų, 3 grybų bei 5 gyvūnų rūšys.

MALUNAS

Minčios vandens malūnas

1971 m. Minčios malūnas buvo įtrauktas į Lietuvos architektūros paminklų sąrašą ir yra rekomenduojamas kaip lankytinas Lietuvos kultūros paveldo objektas. Čia svečiai ne tik maloniai praleis laiką, bet ir susipažins su šio nuostabaus Lietuvos kampelio istorija.

Rašytiniai šaltiniai byloja, kad Minčios kaimelyje, ant Minčios upės kranto, vandens malūnas pastatytas

1792 m., grūdus pradėjo malti daugiau kaip prieš 200 metų. Minčios dvaro ponai, kuriems priklausė malūnas, buvo progresyvūs to meto verslininkai, mokėję panaudoti upių ir upelių jėgą. Dvare, naudojant vandenį, buvo pjaunami rąstai ir lentos, veikė netgi vario kalykla, kurioje vario gabalus išplodavo Minčios upelio vandens kilnojamas blokas – kūjis.

Malūne buvo įrengtos 4 gimos ir vilnų vėlykla. Visos statybos prie upelio buvo atliekamos taip sumaniai ir rūpestingai, kad poilsinės svečiai ir šiandien gali pamatyti autentiškas senojo malūno detales – masyvias sienas, vandens sukamą malūno ratą, išpūdingą užtvanką su krintančio ant rato menčių vandens kaskadomis. Tos kaskados juda ir putoja tiek vasarą, tiek žiemą, teikdamos svečiams daug džiaugsmo – galima ir pasižiūrėti ir palįsti po jų gaivinančią srovę.

Na, o legendų svečiai prisiklausys visokių. Bene populiariausia – apie Minčios kaimo gražuolę Mintiją, kurią Minčiagirės velniai ir laumės pražudė įvilioję į upelio sūkurius. Vietiniai gyventojai pasakoja, kad malūne kadaise netgi buvo spąstai tiems velniams ir laumėms gaudyti.

Prisimenami ir 1863 m. sukilimo momentai – argi galėjo sukilimas apeiti dvarą, kuriame buvo vario kalykla? Pasakojama, kad 1863 m. sukilėliai ponai Minčios miške buvo įsirengę tvirtovę, kurią manė apginsią nuo rusų pačių pagamintomis armotomis – patrankomis. Rusų patrankos pasirodė galingesnės, ir po pirmųjų salvių ponai pabėgo. Tuomet jiems brangenybes karo tikslams nešęs baudžiauninkas sukilėlių neberado, bet, būdamas sąžiningas, užkasė lobį kažkur Minčios ir Alksniškių kelių kampe. Žmonės pasakoja, girdėję iš prosenelių, kad tie keliai susikirtę tarp Minčios kaimo ir Žiezulo ežero. Ten ir dabar kyšo kalnelis, nuo seno vadinamas Piniginiu kalnu. Bet pinigų iki šiol ten dar niekas nerado. Dėl apsilankymo būtina susitarti iš anksto.

AKMENYS

Akmuo Utenos miesto įkūrimui

Skirtas Utenos miesto įkūrimui. Utenos vardas pirmą kartą istorijos šaltiniuose minimas 1261 m., kai Mindaugas, perleisdamas kalavijuočiams kai kurias žemes, įrašė ir Utenos vardą. Tuomet tai buvo ne miestas, o medinė pilis, įsikūrusi prie Utenėlės upelio ant Narkūnų piliakalnio.

Akmuo "Laumės valtis"

Šalia Lygamiškio piliakalnio gulinčio akmens ilgis 2,50 m, plotis 1,95 m, aukštis 1,10 m. Tas didžiulis akmuo - tai kažkada buvusi auksinė valtis, giliai piliakalnyje paslėpta. Ją daug kas bandė atkasti, bet, užgiedojus gaidžiams, drąsuoliai žūdavo. Tačiau vėl drąsių, atkaklių Užpalių krašto vaikinių atsirasdavo. Kartą du jauni, tvirti vyrai ryžosi laimę pabandyti. Nors jiems trukdė laumės, kalbino

meilios gražuolės, tačiau jie atkasė auksinę valtį dar gaidžiams nepragydus, bet neištvėrė ir susiginčijo - kam ji atitekt turėtų. Ir valtis akmeniu pavirto... Ir dabar tas akmuo tebeguli...

Akmenys "Mokas ir Mokiukas"

Tauragnai yra priglaudę Moko akmenį, kuris yra nupjauto kūgio formos. Jame iškalti vos įžiūrimi metai - 1860. Šis milžinas - 6 m ilgio ir 4 m aukščio yra labai giliai įsmigęs į žemę. Šalia šio akmens guli kitas, mažesnis - Mokiukas. Padavimas teigia, kad kadaise čia gyvenęs žmogus Mokas, turėjęs žmoną ir sūnų. Darbšti Moko šeima dirbusi už visą giminę. Mokas, nusivylęs žmonių tingumu, pats nustojęs

dirbti. Tada žmonės jį ėmė rūgoti. Jis sumanęs persikelti anapus Tauragno ežero, liepęs plaukti ir neatsigręžti. Žmona atsigręžusi ir nuskendus, o jis su sūnumi perplaukęs ežerą. Abu gailėjęsi nuskendusios žmonos ir motinos, verkę ir iš sielvarto pavirtę akmenimis. Kitur pasakojama, kad tie žmonės bėgę nuo krikščionybės, nes buvo pagonys. 1968 m. akmenys buvo paskelbti geologiniais gamtos paminklais.

PILIAKALNIAI

Šv. Krokulės šaltinis

Šaltinis aprašomas jau XIX a. vidurio raštuose. Jis trykšta Šventosios aukštumos papėdėje. Į šaltinio duburį dar XX a. pradžioje įleistas akmeninis, 0,6 m aukščio, 1,2 m skersmens rentinys. Krokulės vanduo garsėja nepaprastomis savybėmis gydyti įvairias ligas, teikti laimę, saugoti nuo Perkūno ir pan. Greta Krokulės šaltinio pastatyta raudonų plytų koplytėlė su Jėzaus Kristaus statula. Senoliai pasakoja, kad vieną vasaros rytą piemenėliai šioje vietoje pamatė stovintį Kristų, apsuptą spinduliais. Nusigandę vaikai suklaupė ant kelių ir ėmė melstis. Kristus palaimino juos ir išnyko... Nuo to laiko čia iš visos Lietuvos atvažiuoja žmonės tikėdami, kad Krokulės vanduo stebuklingas. Nuo seno čia traukdavo maldininkų būriai į Švč. Trejybės atlaidus, švenčiamus pirmąjį sekmadienį po Sekminių.

Šeimyniškių atodanga su konglomerato uola

Konglomerato atodanga atrasta Šeimyniškių kaime. Anksčiau šioje vietoje buvo žvyro karjeras. Bekasant žvyrą buvo atkasti gana keisti iš molio ir akmenukų susidarę didžuliai luitai. Pasirodė tai esąs gana retas gamtos paminklas. Konglomerato uola paskelbta geologiniu gamtos paveldo objektu 2002 metais.

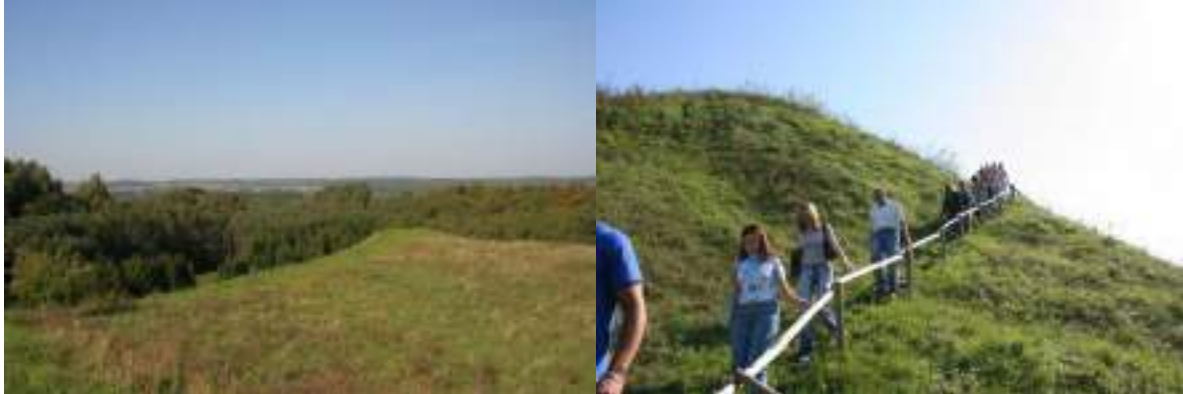

Šeimyniškių piliakalnis

Piliakalnis datuojamas I tūkst. - XV a. Tai vienas gražiausių ir didžiausių Lietuvos piliakalnių, įrengtas aukštumos kyšulyje, kurį šiaurės rytuose juosia Piliaus upelis, iš pietvakarių pusės – Pilupis. Aikštelė trapecinė, pailga, 70 m ilgio, 40 m pločio pietryčiuose, 19 m pločio šiaurės vakaruose. Iš visų pusių aikštelė buvo apjuosta pylimu. Pietrytinėje papėdėje yra 10 m pločio kelio liekanos. Piliakalnio šlaitai statūs, 16 m aukščio, sunkiai įveikiami net dabar, praslinkus keletui šimtmečių. Į pietryčius nuo

piliakalnio yra papilys. Jo aikštelė trapecinė, 160 m ilgio, 55 m pločio šiaurės vakariniame gale, 130 m – pietrytiniame gale. Joje aptikta grublėtos ir žistos keramikos. Piliakalnyje stovėjo Užpalių pilis. Pilies papilį 1373 m. kovo mėn. naktį užpuolė ir sudegino Livonijos ordinas, išžudydamas visus jame buvusius žmones ir išsivesdamas 70 arklių. 1433 m. vasario pradžioje pilį sudegino Livonijos ordinas, tačiau ji greitai buvo atstatyta, nes 1453 m. čia planuota rengti susitikimą dėl sienų su Livonija suregulavimo. Iš kartos į kartą pasakojama, jog ant piliakalnio kadaise stovėję labai gražūs rūmai, kuriuose gyvenęs galingas valdovas, kur buvę pilna ir karių, ir tarnų. Kartą valdovo žvalgai pranešė, jog artėja labai didelė priešo kariuomenė. Išsigandęs valdovas liepęs savo baudžiauninkams užpilti rūmus žemėmis, tikėdamasis, jog priešai praeis pro šalį. Bet rūmuose trūkę oro, ir visi čia buvę užtroškę. Taip ir likęs kalnas, slepiąs tolimą praeitį.

Lygamiškio piliakalnis

Piliakalnis datuojamas I tūkst. Jis įrengtas Šventosios kranto aukštumos kyšulyje. Aikštelė pailga, netaisyklingo trikampio formos, 70x60 m dydžio. Jo pakraštyje supiltas 90 m ilgio, 10 m pločio ties pagrindu, iki 1,3 m aukščio pylimas. Aikštelėje yra kultūrinio sluoksnio liekanų. Ariant buvo randama degėsių, kaulų, akmeninių kirvukų. Šlaitai statūs, 8 – 10 m aukščio, išskyrus vakarinį šlaitą. Į šiaurę ir rytus nuo piliakalnio yra papėdės gyvenvietė. Joje rasta lipdytos brūkšniuotos ir grublėtos

keramikos. Radiniai saugomi Lietuvos nacionaliniame muziejuje.

Narkūnų piliakalnis

Piliakalnis (Uteno Pilis, Didysis piliakalnis) datuojamas I tūkst. pr. Kr. pradžia - II a. ir XIV-XV a. pradžia. Piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje, Utenėlės upės kairiajame krante. Spėjama, kad XIII amžiuje čia stovėjo Našios kunigaikščio Daumanto pilis, prie kurios ir kūrėsi gyvenvietė, davusi užuomazgą Utenos miestui. Pilį 1433 m. sudegino Livonijos ordinas. Uteniškiai ir miesto svečiai gausiai susirenka ant Narkūnų piliakalnio įvairių švenčių proga. Jau tapo tradicija čia organizuoti Joninių šventę, kuomet ant piliakalnio

uždegami didžuliai laužai, Utenėlės upe plukdomi gėlių vainikai. Utenai švenčiant miesto šventę, ant piliakalnio vyksta įvairūs teatralizuoti vaidinimai, kuriuose net kunigaikštis Utenis atsikelia iš savo kapo ir pasveikina miestelėnus.

Taurapilio piliakalnis

Piliakalnis datuojamas I tūkst. - XV a. viduriu. Jis įrengtas Tauragno ežero pietiniame krante. Aikštelė trapecinė, 90 m ilgio, 22 m pločio rytiniame gale, 14 m pločio vakariniame. Vakariname aikštelės krašte supiltas 1 m aukščio, 12 m pločio pylimas, rytiniame krašte - 6 m pločio, 0,4 m aukščio pylimas. Piliakalnio šlaitai statūs, 13-14 m aukščio. Rytinė aikštelės dalis veikiausiai buvo pagrindinė pilies vieta, vakarinė – priešpilis. Vakarinėje, pietinėje ir rytinėje papėdėse, 4 ha plote yra papėdės

gyvenvietė, kurioje tyrinėjimų metu rastas molinis verpstukas, brūkšniuotos, grublėtos, lygios ir žistos keramikos, molio tinko, geležies gargažių. Ant piliakalnio stovėjo Tauragnų pilis. Ji paminėta 1373 m. vasario 14 d., kai šalia pilies buvo apsistojusį kraštą niokojusi Livonijos ordino kariuomenė. 1433 m. vasario mėn. pradžioje pilį sudegino Livonijos ordinas. Seni žmonės pasakoja, kad kitados kalno viršūnėje augęs storas ąžuolas, jo šovoje gyvenęs vaidila, vaidilutės kūrenusios ugnį. Įvedus krikščionybę, jo viršūnėje buvo pastatyta bažnyčia, tačiau po kiek laiko išnykusi ir dabar esanti kalno viduje. Legenda byloja, kad kartą vienas drąsuolis atidžiau pažvelgęs į tą duobę ir pamatęs kalno gelmėse apleistą bažnyčią su išgriuvusiais altoriais, o viduje groję gerokai apdulkęję vargonai. Tačiau Šv. Jono naktį, lygiai 12 valandą nakties, piliakalnis atsidengiąs, deja, tik vienai sekundei. Kas turi geras akis, galys pamatyti bažnyčią ir grojančius vargonus.

Maneičių piliakalnis

Maneičių piliakalnis dar žinomas Sudeikių vardu. Piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje, 150 m nuo Alaušo rytinio kranto. Šlaitai statūs, 10 m aukščio. Aikštelė 30 x 18 m dydžio, pailga šiaurės - pietų kryptimi. Joje rasta brūkšniuotosios ir grublėtosios keramikos. Piliakalnis buvęs įtvirtintas. Stipriausiai įtvirtinta pietinė piliakalnio dalis, kur tebėra matoma konstrukcijų sistema: trys 0,3 – 0,4 aukščio ir 5 – 7,5 m pločio pylimai, trys 4,5 – 6 m pločio ir 0,2 m gylis

grioviai, 9 m pločio terasa. Iš sausumos pusės, rytinėje piliakalnio dalyje minimas pylimų apsaugotas įvažiavimas į piliakalnio aikštelę. Aplink piliakalnį buvusi 7 ha dydžio papėdės gyvenvietė, kurioje 1996 m. tyrinėjimų metu rasta židinių, lipdytos keramikos, molio tinko. Piliakalnis datuojamas I tūkst.. po Kr. – II tūkst. po Kr. pradžia.

Pakalnių piliakalnis

Piliakalnis įrengtas atskiroje masyvioje kalvoje, Vidinksto ežero pietvakariniame krante. Piliakalnis apardytas arimų, aikštelėje stovi 1918 m. pastatytas kryžius (atstatytas 1999 m.), yra 4 partizanų kapai. Aikštelė ir rytinis šlaitas dirvonuoja, šiaurinis šlaitas apaugęs medžiais, kelios eglės auga ir aikštelės pakraščiuose. 1836 m. aikštelės pakraščius kasinėjo P. Vilčinskis, rado trikampę geležį su įrašais, smulkių monetų, žalvarinius žąslus. 1989 m. G. Zabiela aikštelės centrinėje dalyje, atstatomo kryžiaus vietoje ištyrė 16 m² dydžio plotą, aptiko iki 35 cm storio kultūrinį sluoksnį su stulpavietėmis, židiniu, brūkšniuota, lygia ir grublėta keramika, gyvulių kaulais. Piliakalnis datuojamas I tūkst. pr. Kr. antrąja puse - II tūkst. pradžia.

